

УДК 352/354-1

О. В. БУЗУН,
голова Ніжинської районної ради Чернігівської області,
магістр державного управління,
аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом,
Національна академія державного управління
при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ІНТЕГРОВАНОГО РОЗВИТКУ САМОВРЯДНИХ ТЕРИТОРІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Стаття присвячена визначенню й теоретико-методологічному обґрунтуванню пріоритетних напрямів реалізації принципу інтегрованого розвитку самоврядних територій.

Існуюча модель державного управління в Україні у поточному стані вже не задовольняє потреб сучасного українського громадянського суспільства. Усе це актуалізує пошук методів розробки й активізує запровадження нової моделі управління, орієнтованої на забезпечення інтегрованого, сталого розвитку держави, її самоврядних територій і поліпшення якості життя людини.

Ключові слова: місцеве самоврядування, інтеграція, інтегрований розвиток, регіональна політика, територіальні громади.

O. V. BUZUN,

head of the Nizhyn District Council in Chernihiv Oblast, Master of Public Administration, postgraduate student of the Department of Regional Administration, Local Government and City Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

IMPLEMENTING CONCEPT OF SELF-GOVERNING TERRITORIES' INTEGRATED DEVELOPMENT: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH

The article is devoted to the definition and theoretical-methodological substantiation of priority directions implementation principle integrated development of self-governing territories. The existing model of public administration in Ukraine, in the current state no longer satisfies the needs of modern civil society of Ukraine. All this facts make actual the search for development methods and activates the implementing of a new management model that is focused on ensuring integrated, sustainable development of the state, its self-governing territories and improving the quality of human life.

Key words: Local Self-Government, Integration, Integrated Development, Foreign Researchers, Regional Policy, territorial communities.

O. B. БУЗУН,

глава Нежинского районного совета Черниговской области, магистр государственного управления, аспирант кафедры регионального управления, местного самоуправления и управления городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

РЕАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА ИНТЕГРИРОВАННОГО РАЗВИТИЯ САМОУПРАВЛЯЮЩИХСЯ ТЕРРИТОРИЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД

Статья посвящена определению теоретико-методологическому обоснованию приоритетных направлений реализации принципа интегрированного развития самоуправляющихся территорий.

Существующая модель государственного управления в Украине в текущем состоянии уже не удовлетворяет потребности современного украинского гражданского общества. Все это актуализирует поиск методов разработки и активизирует внедрение новой модели управления, ориентированной на обеспечение интегрированного, устойчивого развития государства, ее самоуправляемых территорий и улучшения качества жизни человека.

Ключевые слова: интеграция, интегрированное развитие, заграничные исследователи, местное самоуправление, региональная политика, территориальные общины.

Постановка проблеми (опис проблеми, що аналізується, у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями). Досліджуючи широке коло питань проблем розвитку місцевого самоврядування, реформування державного управління й поширення ідей децентралізації та підняття на більш високий рівень регіональної політики,

© Бузун О. В., 2018

авторитетні зарубіжні дослідники тією чи іншою мірою у своїх працях торкаються й питань інтегрованого розвитку країн взагалі та принципів інтегрованого розвитку самоврядних територій зокрема. Сьогодення підсилює проблематику інтегрування й дає подальший розвиток самоврядних тенденцій регіоналізму. Регіональний розвиток сприятиме становленню й посиленню успішних позицій самоврядних територій. Безперечно, це тематика для нових наукових розвідок, що зумовлюватиме необхідність ще більш детальнішого вивчення досвіду інших європейських країн щодо реалізації реформ децентралізації й забезпечення розвитку процесів самоврядності, а також вироблення на цій базі відповідних рекомендацій для реформування публічної влади в Україні.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. У західних країнах проблематика інтегрованого розвитку на регіональному рівні вже давно стала предметом наукових досліджень. Так, німецькі дослідники з розвитку місцевого самоврядування Т.Вюртенбергер, О.Гірке, Р.Граверт, Л.Зумвальд, Б.Майгер, Ж. фон Зіллер і Р.Хашке зробили свій внесок у розгляд питань децентралізації, розвитку та становлення територій тощо [10]. Послідовниками теорії природних прав громад були Г.Арене, Н.Гербер, О.Лобанд, Е.Мейєр, О.Ресслер, А.Токвіль, А.Шеффле та ін. [18].

З подібною тематикою наукових досліджень, дотичних до питань самоврядності територій та їх регіоналізацією, централізацією, децентралізацією та деконцентрацією, знайомимосся в працях таких зарубіжних дослідників, як Й.Альтузіус, У.Арбайт, А.Вегенер, А.Коль, Ж.Пінсон, Ч.Ханкла та ін. [3]. Теоретичні проблеми взаємовідносин центрального та місцевих рівнів влади в різний час аналізували зарубіжні науковці Е.Арато, Р.Гнейст, Б.Нольде [8]. Іноземні автори з огляду на відповідні зміни в державному управлінні визначають деконцентрацію як спосіб організації владарювання всередині держави, а децентралізацію – як відчуження повноважень однієї на користь іншої юридичної особи, якою є міський колектив, тобто самоврядний елемент управління. Проте варто зауважити, що напрям інтегрованого розвитку саме самоврядних територій найменше досліджений у роботах наших іноземних колег і потребує більш ґрунтовного й всебічного розгляду, у тому числі вже й вітчизняними науковцями.

Формулювання цілей (мети) статті. Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних підходів до виявлення сутності концепту інтегрованого розвитку самоврядних територій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розбудова Української держави за демократичними принципами об'єктивно викликала необхідність переосмислення ролі місцевого самоврядування та пошуку найбільш прийнятної моделі організації влади на рівні самоврядних територій. Така модель повинна цілком відповідати сучасним світовим і європейським стандартам, забезпечувати права, свободи та інтереси людини. На сучасному етапі в Україні триває реформування місцевого самоврядування, децентралізація влади, де головною метою є усунення недоліків, що стоять на заваді здійснення ефективної управлінської діяльності, а саме: відсутність належної правової бази щодо розподілу повноважень між державними органами й органами місцевого самоврядування; незгоджена система адміністративно-територіальних одиниць; несформована фінансово-економічна база органів місцевого самоврядування, яка б дала їм змогу надавати повноцінні публічні послуги для населення.

Сьогодення підтверджує, що найбільш успішно й динамічно регіональна інтеграція, інтеграція самоврядних територій здійснюється в рамках ЄС [20]. У цьому процесі найбільш оптимальним виявився підхід поєднання централізованих і децентралізованих механізмів розв'язання регіональних проблем, результатом чого став перерозподіл влади між центральними і регіональними рівнями на користь останніх. Зазначений процес отримав назву регіоналізації, що активно здійснюється не лише в рамках розв'язання проблеми конкретної країни, а й у контексті загальноєвропейської ідеї “Європа регіонів” [13].

Правознавець О.Гірке ввів у науковий обіг концепцію, згідно з якою місцева громада як носій звичаєвого права сформувалася раніше за державу і тому має незалежне від неї джерело

владних повноважень. Таким чином, громада була зведена в ранг політичного інституту, рівного державі. Держава, у свою чергу, трактувалася ним не як суб'єкт влади над суспільством, а як проста федерація громад, тобто тільки один із елементів складної суспільної організації [8].

Французький науковець Ж.Ведель визначив децентралізацію як організаційну техніку, що полягає у передаванні владних повноважень від центру представникам центральної влади, які стоять на чолі адміністративних округів або державних служб. Деконцентрація – це передавання прав на прийняття рішень органам, які не перебувають в ієрархічному підпорядкуванні центральним органам влади і які, як правило, обираються зацікавленими громадянами. Під децентралізацією розуміють процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру з метою оптимізації та підвищення ефективності управління суспільно важливими справами, найповнішої реалізації регіональних, місцевих прерогатив та інтересів самоврядних територій [6].

Професор університету м. Фрайбурга Т.Вюртенбергер, який зробив значний внесок у розробку теорії децентралізованої держави й посилення ролі самоврядності регіонів, сформулював важливі політичні висновки щодо функціонування сучасної політико-територіальної моделі, зокрема такі:

- переконливе розв'язання конфліктів на місцевому та регіональному рівнях гарантує легітимізацію політичної системи більшою мірою, ніж централізоване політичне рішення;
- важлива перевага місцевої та регіональної автономії полягає в тому, що вона здійснює розподіл політичної влади між різними політичними інституціями;
- регіоналізація не становить загрози державній цілісності, а, навпаки, сприяє ефективній інтеграції держави в цілому;
- у рамках ЄС майбутнє мають лише ті держави, які у своєму устрої реалізують концепцію регіоналізації [12].

Т.Вюртенбергер також пропонує визначитися стосовно того, що законодавством повинні передбачатися важливі завдання самоврядування громад, районів і областей. Ефективне самоврядування забезпечується шляхом зобов'язання законодавця визначати важливі завдання самоврядування, які повинні виконуватися на окремих рівнях держави. Таке тлумачення професора Т.Вюртенбергера підтримано й пропозиціями, що містяться в проекті Європейської хартії регіонального самоврядування (ст. 3) [12].

Італійський дослідник Ф.Мішель щодо питання посилення ролі самоврядних регіонів зазначає, що: “Італія стала частиною довготривалого процесу змін на політичному небосхилі, в якому регіони, як і в інших країнах, виникають чи відновлюються як інструменти горизонтальної інтеграції (соціальної, політичної або економічної) та як дійові особи процесу прийняття рішень”. Кожний регіон має власний статут, який відповідно до Конституції встановлює форму правління та основні принципи організації публічної влади на території регіону [16].

Бельгійський дослідник Ф.Брюке, розвиваючи теорію регіоналізму, наголосив, що в політичному контексті регіоналізацію варто розуміти як концепцію, наближену до федералізму, у результаті чого виникає новий тип держави – регіоналізована держава. Метою політичної регіоналізації, на думку вченого, є запровадження такого оновленого державного устрою, який дасть змогу врятувати державу [12]. С.Мартін, досліджуючи політико-територіальний устрій Великої Британії, виокремив проблеми, що пояснюються специфічною моделлю організації територій. Так, на відміну від усіх європейських держав, у цій країні відсутній регіональний рівень [12], що не вписується в концепцію “Європи регіонів”.

Грецький дослідник Лукас Цукаліс, визначаючи європейську інтеграцію як економічно зумовлений процес з політичним забарвленням, сутність якого полягає у високорозвиненій системі управління взаємозалежністю в інтересах окремих осіб, регіонів та держав, регіональну інтеграцію, відповідно, вважає інструментом економічного розвитку, каталізатором модернізації суспільства, зближення європейських держав в інтересах найменш розвинених з них [17].

Власні нові ідеї у питаннях державотворення з акцентами на посилення реформаторства у становленні місцевого самоврядування та пріоритетності самоврядних територій висловлюються: В.Беджготом, С.Гарденером, А.Дайсі. До речі, розробки цих авторів використовував їх співвітчизник Т.Бірін для створення своєї праці “Місьцеве управління в Британії” [7]. Внесок до аналізу цієї проблеми зробили також: А.Ант, Д.Бейкер, П.Ватт, С.Копус, які наголошували на посиленні ролі місцевого самоврядування та особливостях регіонального розвитку з відповідними процесами децентралізаційних підходів у реформуванні влади [15].

Сучасні дослідження державного управління і місцевого самоврядування у низці інших зарубіжних країн, де питання децентралізації влади ще перебуває під пильним державним наглядом, принаймні у наукових спробах вибудовують пропозиції демократичних підходів розвитку та змін державного управління на публічну владу. На подібних позиціях публічної домінанти місцевого самоврядування засновані праці таких фахівців, як Н.Антонова, І.Бусигіна, В.Бутова, І.Василенко, І.Гаврилова, О.Денисова, В.Ігнатова, С.Лопатіна, О.Незнакова, І.Овчинникова та ряду інших [7]. Головна увага, приділена ними, стосується розгляду питань місцевого самоврядування, що передбачає самостійне рішення населенням (громадянським суспільством) питань місцевого значення. Автори підтверджують, що місьцеве самоврядування – це форма народоладдя, спосіб, за допомогою якого суспільство управляє своїми справами самостійно.

Науковому осмисленню механізмів упровадження кращого досвіду регіонального управління та місцевого самоврядування присвячені роботи зарубіжних науковців: М.Вебера, Т.Паландера, І. фон Тюнена та ін. [11]. Прихильники забезпечення й розвитку самоврядування стверджують, що саме через місьцеве самоврядування та децентралізаційні процеси можна втілити в життя ініціативу мільйонів громадян, залучити їх до активного громадського життя та впливати на розвиток самоврядних територій.

Торкаючись цієї теми, В.Нудельман зазначає: “Останніми роками країни Європейського Союзу ставляться до проблем регіоналізму з великим пієтетом, заледве не як до нової релігії” [12]. Відбувається відхід від жорсткої моделі унітарної держави, де політичні рішення є винятковою прерогативою центру, а регіони лише виконавцями його волі, до моделі децентралізованої держави, у якій регіони (самоврядні території) стають активними суб’єктами формування державної політики та солідарної участі в державних справах.

Зазначимо також, що відповідно до Декларації про регіоналізм в Європі, прийнятої з ініціативи Асамблеї європейських регіонів, регіон відтворює специфіку політичної самобутності, яка може мати найрізноманітніші політичні форми, що відображають демократичну (самоврядну) волю кожного регіону, приймати ту форму політичної організації, якій він віддає перевагу. Регіон сам обирає своє керівництво і встановлює форми його представництва [13].

Казахська дослідниця К.Шерьязданова особливою формою інтеграції, обмежену територіальними (геополітичними) рамками, вважає регіональну інтеграцію. У ХХ ст. значення національної держави зазнає переоцінки, модель регіону як частини світової спільноти стає більш популярною. Значущість і вага окремого регіону зростає разом із поглибленням у ньому інтеграційних процесів [19].

Аналіз світового досвіду формування самоврядних структур (територій), як і національної системи самоврядування сучасних держав, формалізує сучасну проблему публічного управління – трансформацію територіального устрою та механізмів діяльності самоврядних органів і територій. Реформа місцевого самоврядування за будь-яких умов є складовою частиною перетворень, як свідчить європейський досвід. Це характерно для країн, що мають за мету побудову демократичної, правової, соціальної держави. А місьцеве самоврядування в цьому процесі створює необхідні передумови для наближення влади до населення, формує гнучку систему управління, що добре пристосована до місцевих умов та особливостей і сприяє розвитку ініціативи та самоорганізації громадян.

За таким реформаторським підходом розвитку місцевого самоврядування та самоврядних територій українському науковцю-досліднику, а головне українському політику, законо-

давцю й представнику органів місцевого самоврядування цікавий досвід провідних, у плані децентралізаційних змін, європейських держав.

Французький приклад реформування державного управління є показовим досвідом із відповідними уроками дієвої результативності для багатьох країн, у тому числі й для України. Континентальна (французька) модель, базуючись на поєднанні державного управління і місцевого самоврядування дає підстави для констатації того, що питання місцевого значення можуть і повинні вирішуватися не на національному рівні, а саме на рівні територіальних громад чи органів місцевого самоврядування [3].

Політика й уроки реформ у Франції чітко відстежуються й у працях та наукових розвідках місцевих дослідників. Як приклад, прибічником централізованого державного управління можемо назвати Б.Гурне, а до авторів уже із зміненими поглядами у бік децентралізованого підходу, перерозподілу владних повноважень у державі та посилення ролі місцевого самоврядування можна віднести Ж.Веделя, Г.Бребана, А. де Токвіля та ін. [8].

Французький філософ А. де Токвіль вбачав у самоврядних громадах та асоціаціях громадян механізм реалізації природних прав суспільства на протидію бюрократизму чиновницького управління, яке він співвідносив виключно із державною організацією. Сформульована на основі поглядів А. де Токвіля теорія прав вільної громади поряд із загальноновизнаними трьома гілками державної влади виділяє ще й четверту гілку – так звану муніципальну [8].

У свою чергу, також достатньо дієвим прикладом серед європейських країн можуть слугувати й результати вдалого реформування польського регіоналізму. Саме в Польщі сучасні проблеми місцевого самоврядування були вирішені достатньо швидко та ефективно. Інформацію про перебіг та успішність децентралізаційних змін у наших західних сусідів знаходимо в публікаціях відомих науковців і практиків польських реформ: Л.Бальцеровича, А.Вілдавські, Р.Гортат, М.Дабровські, Л.Колярська-Бобинська, А.Левітаса, В.Орловські, М.Федеровича та ін. [14]. Головним висновком польських науковців-ідеологів, який, до речі, має велике значення як темпоральний приклад, є те, що Польща пододала централізоване державне управління не останнім чином завдяки рішучій децентралізації влади, коли кожен громадянин, кожна гміна, кожен регіон отримали відповідну частку як влади, так і відповідальності за її реалізацію. Розпочинаючи демократизацію, польська політична думка дотримувалася концепції видатного представника неоконсерватизму Дж. Муравчика, який схилився до того, що загальна підтримка демократичного шляху розвитку дасть змогу створити “світ американського зразка, не схожий на жоден з минулих, – це будуть мир, гармонія, а не загарбання” [1].

Цікавим та дієвим для застосування є досвід реформ у державному управлінні в Іспанії, Швеції, Фінляндії, Італії, Латвії, Литві, Естонії та низці інших країн.

Перехід Іспанії конституційним шляхом від край централізованої унітарної системи до децентралізованої, із певним ступенем автономії регіонів та самостійністю самоврядних територіальних громад, став вагомою подією в історії цієї країни. Серед останніх наукових досліджень щодо вивчення цього питання можна виділити такі праці іспанських науковців: Х.Валлеса, Б.Герреро, Х.Ногейри, Ч.Пауела, Х.Перес-Льорки, Х.Соле Тура, Х.Фусі [2].

У Швеції муніципалітети, що співробітничали між собою, об'єднувалися навколо міст, беручи до уваги ступінь освоєння територій між населеними пунктами. У Данії для визначення муніципальних кордонів було проведено спеціальне дослідження, що виявило зони, які природно склалися в різних сферах діяльності та спілкування. У Фінляндії 20 років тому було здійснено спробу значно зменшити чисельність муніципалітетів рішенням згори. Зрештою, у результаті політичних дебатів переімг принцип добровільності. Разом з тим держава заохочує об'єднання муніципалітетів шляхом надання додаткових субсидій. Вдалим є приклад Італійської Республіки щодо оптимізації розмірів адміністративно-територіальних одиниць, ліквідації малочисельних ланок, які не володіли достатніми фінансовими ресурсами для розв'язання нагальних проблем. Подібний досвід застосовувався і в Естонії. У Латвії поетапно застосову-

валися обидва методи укрупнення – стимулювання добровільного об'єднання муніципалітетів та адміністративне укрупнення [5].

Можемо ствердно запевняти, що провідною тенденцією сучасного європейського державотворення є процес децентралізації, регіоналізації із зростанням політичної ролі регіонів та підвищення рівня їх самоврядності при збереженні унітарності держав. Децентралізована модель в умовах сталого соціально-економічного розвитку довела свою перевагу над централізованим підходом в управлінні.

До вищеперерахованих аргументів про переваги розвитку самоврядування та самоврядних територій варто додати й “Європейську хартію місцевого самоврядування” [4], де органи місцевого самоврядування визнано однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму. Відповідно до положень цього документа зміст місцевого самоврядування полягає у гарантованому державою праві та реальній здатності територіальних спільнот громадян (територіальних колективів) та сформованих ними органів самостійно, під свою відповідальність вирішувати значну частину суспільних справ, діючи в межах Конституції та законодавства відповідної держави.

Одним із головних серед програмних документів, який регламентує план дій та визначає стратегію подальшого міського інтегрованого розвитку в Європі, безперечно, є Лейпцизька хартія “Міста Європи на шляху сталого розвитку” [9]. Лейпцизька хартія “Міста Європи на шляху сталого розвитку” – це документ, розроблений за всебічною та гласною участю представників загальноєвропейських інтересів.

Лейпцизька хартія “Міста Європи на шляху сталого розвитку” для забезпечення інтегрованого розвитку міст Європи рекомендує дотримуватися десяти принципів політики інтегрованого розвитку міст, до яких відносять:

- 1) забезпечення територіальної цілісності шляхом більш збалансованого соціального та економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності;
- 2) стимулювання розвитку, спричиненого виконанням міських функцій, та поліпшення взаємовідносин міста і села;
- 3) сприяння більш збалансованій транспортній доступності;
- 4) розширення доступу до інформації та знань;
- 5) зменшення збитків, завданих навколишньому середовищу;
- 6) підвищення цінності й захист природних ресурсів і природної спадщини;
- 7) примноження культурної спадщини як фактора розвитку європейських міст;
- 8) розроблення енергетичних ресурсів і забезпечення енергетичної безпеки;
- 9) заохочення високоякісного сталого туризму;
- 10) обмеження впливу природних катастроф [9].

Отже, інтеграційні процеси в Україні пріоритетно потребують вироблення та реалізації такої моделі місцевого самоврядування, яка відповідає б принципам та сутності регіональної політики Європейського Союзу, а також зробила свій внесок у формування збалансованої системи територіальної організації публічної влади. Проведення територіально-адміністративної реформи і реформи місцевого самоуправління дає шанс створити в Україні необхідні умови для усунення регіональних диспропорцій, розмежування повноважень виконавчої й представницької влади та забезпечити збалансований розвиток самоврядних територій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Згідно з поставленою метою за результатами проведеного дослідження обґрунтовано ключові теоретико-методологічні підходи до виявлення сутності концепту інтегрованого розвитку самоврядних територій, а саме: з'ясовано, що в доробках зарубіжних дослідників проблематика інтегрованого розвитку на регіональному та місцевому рівнях уже давно стала предметом наукових досліджень. Доведено, що провідною тенденцією наукових розвідок є процес децентралізації, регіоналізації зі зростанням питомої ваги у дослідженнях політичної, економічної, соціальної й культурної ролі самоврядних спільнот. Децентралізована модель в умовах сталого розвитку довела свою

перевагу над централізованою управлінською системою. Установлено, що питання місцевого інтегрованого розвитку повинні вирішуватися на рівні територіальних самоврядних громад чи органів місцевого самоврядування. Уточнено, що зарубіжна практика дослідження інтегрованого підходу до розвитку самоврядності є основою досліджуваного концепту з вимогою його адаптації до вітчизняних реалій, особливо щодо імплементації цілей сталого розвитку та сприятиме покращенню якості життя в Україні.

Питання щодо механізмів упровадження конкретних проектних підходів у стратегічні плани розвитку самоврядних територій у нашій державі потребують подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баймуратов М. М. Децентралізація повноважень публічної влади в Польщі як засіб формування компетенції місцевого самоврядування: досвід для України [Електронний ресурс] / М. М. Баймуратов // Вісн. Маріупол. держ. ун-ту. Серія: Право. – 2014. – Вип. 7. – С. 138–147. – Режим доступу: http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Vmdu_pr_2014_7_18.pdf.
2. Годлевська В. Ю. Демократизація Іспанії: розв'язання національно-регіональної проблеми [Електронний ресурс] / В. Ю. Годлевська // НВ управління. – 2012. – № 1. – С. 20–29. – Режим доступу: <http://http://www.info-library.com.ua/books-text-11027.html>.
3. Давидова Ю. В. Роль децентралізації в системі публічного менеджменту: досвід Франції [Електронний ресурс] / Ю. В. Давидова, В. М. Пасічник // Наук. вісн. Акад. муніцип. упр. Серія: Управління. – 2012. – Вип. 1. – С. 20–29. – Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Nvamu_upravl_2012_1_5%20\(3\).pdf](http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Nvamu_upravl_2012_1_5%20(3).pdf).
4. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
5. Забейворота Т. В. Зарубіжний досвід упровадження адміністративно-територіальної реформи в умовах проведення децентралізації влади [Електронний ресурс] / Т. В. Забейворота. – Режим доступу: dunrda.gov.ua/wp-content/.../05/Зарубіжний-досвід.doc.
6. Ієвлева Л. І. Деконцентрація і децентралізація публічної влади: розуміння категорій [Електронний ресурс] / Л. І. Ієвлева. – Режим доступу: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/8435/2/levleva.pdf>.
7. Корнева О. В. Шляхи розвитку місцевого самоврядування України в контексті досвіду держав Європейського Союзу [Електронний ресурс] / О. В. Корнева. – Режим доступу: <http://refs.in.ua/kornuevoyi-olegi-volodimirivni-shlyahi-rozvitku-miscevogo-samo.html>.
8. Кулішенко Т. Ю. Децентралізація державної влади: основні підходи [Електронний ресурс] / Т. Ю. Кулішенко // Вісн. Донец. нац. ун-ту. Серія: Політичні науки. – 2016. – С. 16–20. – Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/3928-7893-1-SM%20\(3\).pdf](http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/3928-7893-1-SM%20(3).pdf).
9. Лейпцизька хартія “Міста Європи на шляху сталого розвитку” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/leypcizka_hartiya%20\(1\).pdf](http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/leypcizka_hartiya%20(1).pdf).
10. Лелеченко А. П. Зарубіжний досвід організації функціонування місцевого самоврядування: імплементація в Україні [Електронний ресурс] / А. П. Лелеченко // Держ. упр.: удосконалення та розвиток. – 2011. – № 3. – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Duur_2011_3_8.pdf.
11. Лучик С. Д. Світовий досвід формування та реалізації політики регіонального розвитку та можливість його запровадження в Україні [Електронний ресурс] / С. Д. Лучик // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23–18. – С. 124–131. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_18/124_Lucz.pdf.

12. Малиновський В. Регіональний рівень організації влади країн Європи: сучасний стан і тенденції розвитку [Електронний ресурс] / В. Малиновський // Вісн. НАДУ. – 2013. – № 1. – С. 139–147. – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2013-1-18.pdf>.
13. Малиновський В. Сучасні тренди регіоналізації в Європі [Електронний ресурс] / В. Малиновський // Освіта регіону. – 2013. – № 1. – С. 164–169. – Режим доступу: <http://www.esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6899/3/15615.pdf>.
14. Міжнародна інтернет-конференція “Україна – Вишеградська четвірка: механізм міжнародного співробітництва” [Електронний ресурс] : зб. тез-доп., Луцьк, 2014. – Режим доступу: <https://docplayer.net/83334899-Mizhnarodna-internet-konferenciya.html>.
15. Падалко Г. В. Конституційно-правові проблеми співвідношення та взаємодії служби в органах місцевого самоврядування та державної служби в умовах адміністративної реформи в Україні [Електронний ресурс] / Г. В. Падалко // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 538–545. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=FP_index.htm_2012_2_86.
16. Проміжний рівень управління в європейських державах: складність проти демократії? / за ред. Т. Ларссона, К. Нодмена, Ф. Петітвілля. – Київ : К. І. С., 2003. – 346 с.
17. Русова О. С. “Інтеграція”: ідейне підґрунтя та способи реалізації в Європі [Електронний ресурс] : анотація / О. С. Русова // Домашня сторінка. – 2016. – № 10. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2899.
18. Трачук П. А. Місцеве самоврядування в Україні у контексті конституційних і демократичних реформ [Електронний ресурс] : монографія / П. А. Трачук. – Ужгород : КГІ “Ужгородська міська друкарня”, 2006. – 576 с. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk751812.pdf>.
19. Шерьязданова К. Г. Современные интеграционные процессы [Электронный ресурс] : учеб. пособие / К. Г. Шерьязданова. – Астана : Акад. гос. упр. при Президенте Республики Казахстан, 2010. – 107 с. – Режим доступа: <http://interservis.info/lib/i2/>.
20. Яковюк І. В. Теоретичні основи Європейської інтеграції [Електронний ресурс] / І. В. Яковюк // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 2(6). – С. 1–14. – Режим доступу: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63681/59179>.

REFERENCES

1. Baymuratov M. M. (2014) “Decentralization of the powers of public authority in Poland as a means of forming the competence of local self-government: experience for Ukraine”, *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu, Seriya pravo*, [Online], vol. 7., p.138–147. Available at: http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Vmdu_pr_2014_7_18.pdf.
2. Hodlevska V. YU. (2012) “Democratization of Spain: the solution of the national-regional problem”, *NV upravlinnya*, [Online], vol. 1., p. 20–29., Available at: <http://http://www.info-library.com.ua/books-text-11027.html>.
3. Davydova Yu.V. and Pasichnyk V.M. (2012) “The role of decentralization in the system of public management: the France’ experience”, *Naukovyy visnyk Akademiyyi munitsypal'noho upravlinnya Seriya: Upravlinnya*, [Online], vol. 1, available at: [http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Nvamu_upravl_2012_1_5%20\(3\).pdf](http://file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Nvamu_upravl_2012_1_5%20(3).pdf).
4. European Charter of Local Self-Government [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
5. Zabeyvorota T.V. “Foreign experience in implementing administrative and territorial reform in the context of power decentralization” [Online], available at: <https://dunrda.gov.ua/wp-content/.../05/Зарубіжний-досвід.doc>.
6. Iyevlyeva L. I. “Deconcentration and decentralization of public authority: understanding categories”, [Online], available at: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/8435/2/Ievleva.pdf>.

7. Korniyeva O.V. (2016) *Shlyakhy rozvytku mistsevoho samovryaduvannya Ukrainy v konteksti dosvidu derzhav Yevropeyskoho Soyuzu* [Ways of development of local self-government of Ukraine in the context of experience of the states of the European Union], [Online], available at: <http://refs.in.ua/korniyevoyi-olegi-volodimirivni-shlyahi-rozvitku-miscevogo-samo.html>.
8. Kulishenko T.Yu. (2016) “Decentralization of the state power: the main approaches”, *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu, Seriya: Politychni nauky* [Online], available at: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/3928-7893-1-SM%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/3928-7893-1-SM%20(3).pdf).
9. Leipzig Charter «The Cities of Europe on the Way to Sustainable Development» [Online], available at: [file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/leypcizka_hartiya%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/leypcizka_hartiya%20(1).pdf).
10. Lelechenko A. P. (2011), “Foreign experience in organizing the functioning of local self-government: implementation in Ukraine”, *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online] vol. 3., available at: file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3/Downloads/Duur_2011_3_8.pdf.
11. Luchyk S.D. (2013) “World experience of formation and implementation of regional development policy and the possibility of its introduction in Ukraine”, *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy*, [Online], available at: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_18/124_Lucz.pdf.
12. Malinovsky V. (2013) “Regional level of organization of power in European countries: current state and development trends”, *Visnyk NADU* [Online], vol. 1. available at: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2013-1-18.pdf>.
13. Malinovsky V. (2013) “Modern trends of regionalization in Europe”, *Osvita rehionu*, [Online], vol.1, available at: <http://www.esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/6899/3/15615.pdf>.
14. International Internet Conference “Ukraine-Visegrad Four: The Mechanism of International Cooperation”, Lutsk, 2014, [Online], available at: <https://docplayer.net/83334899-Mizhnarodna-internet-konferenciya.html>.
15. Padalko G. V. (2012) “Constitutional and Legal Problems of the Relationship and Interaction of the Service in Local Self-Government Bodies and the Civil Service under the Conditions of Administrative Reform in Ukraine”, *Forum prava*. [Online], available at: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=FP_index.htm_2012_2_86.
16. Larsson T., Nodmen C. and Petitville F. (2003) *Promizhnyy riven upravlinnya v yevropeyskykh derzhavakh: skladnist proty demokratiyi?* [Intermediate level of governance in European states: the complexity of anti-democracy?], K.I.S, Kyiv, Ukraine.
17. Rusova O.S. (2016) ““Integration”: the ideological basis and ways of realization in Europe”, *Domashnya storinka*. [Online], vol. 10, available at: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2899.
18. Trachuk P.A. (2006) *Mistseve samovryaduvannya v Ukraini u konteksti konstytutsiynykh i demokratychnykh reform* [Local government in Ukraine in the context of constitutional and democratic reforms], *KHI “Uzhhorodska miska drukarnya”*, Uzhhorod, Ukraine [Online], available at: <http://194.44.152.155/elib/local/sk751812.pdf>.
19. Sheryazdanova K. G. (2010), “*Sovremennyye integratsionnyye protsessy*” [Modern integration processes], Academy of Public Administration under the President of the Republic of Kazakhstan, Astana, Republic of Kazakhstan, [Online], available at: <http://interservis.info/lib/i2/>.
20. Yakovyuk I.V. (2014) “Theoretical foundations of European integration”, *Teoriya i praktyka pravoznavstva*, [Online], vol. 2(6). available at: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63681/59179>.

SUMMARY

The article focuses on defining principal directions to implement integrated development of self-governing territories and theoretical and methodological justification of them.

The aim of the article is the sound analysis of theoretical and methodological approaches to revealing the essence of the concept of integrated development of self-governing territories.

Current model of public administration in Ukraine fails to meet the needs of contemporary Ukrainian civil society. This urges to search for new methods for designing new management models aimed at ensuring integrated, sustainable development of the state, its self-governing territories and improving the quality of the human life and leads to establishment of these models.

The issue of integrated development at the regional level has long been the subject for scientific research in the West. Thus, German development researchers B. Meiger, L. Sumwald, T. Württenberger, O. von Girke, R. Grawert, J. Siller and D. Haschke contributed to the study of decentralization, development and establishment of the territories, etc. Meanwhile, G. Arene, N. Gerber, A. Tocqueville, O. Loband, E. Meyer, O. Ressler, A.E. Sheffle et al. supported the theory of natural rights of the communities.

Issues of self-government of the territories and their regionalization, centralization, decentralization and deconstruction has become study subjects for the cohort of foreign researchers, namely J. Altusius, A. Kol, J. Pinson, C. Hancle, A. Wegener, U. Arbayet et al. Foreign scholars (E. Arato, R. Gneist, B. Nolde) analyzed theoretical problems of relation between the central and local governments at different time. Analyzing the course of relevant changes in the government, the authors define deconcentration as a way to “organize the power in the middle of the state,” and regard “decentralization as the alienation of one’s powers in favor of another legal entity, which is city community”, i.e. a self-governing control element. However, we must admit that integrated development of self-governing territories is least studied in the works of our foreign colleagues, and thus it requires more a thorough and comprehensive consideration.

Foreign studies focus on a wide range of issues including development of local self-government, reforming public administration, spreading ideas of decentralization and improving regional policy. Besides these matters, reputable researchers touch upon the subject of integrated state development in general and principles of integrated development of self-governing territories in particular. Currently the problem of integration is quite topical, and it stimulates the growing trend towards self-governing tendencies in regions. Regional development will contribute to formation and strengthening of profitable positions of self-governing territories. Undoubtedly, it can be a subject for further research, which will necessitate a more in depth study of other European countries’ experience in implementing decentralizing reforms and the self-governance development, as well as developing appropriate recommendations for reforming public administration in Ukraine on this basis.

Ukraine’s state development in accordance with democratic principles has made it necessary to revise the role of local self-government and search for the most acceptable model of administration at the level of self-governing territories. Such model should fully conform to the modern international standards, to ensure human rights, freedoms and interests.

Following the objective, we have substantiated the key theoretical and methodological approaches to revealing the essence of the concept of integrated development of self-governing territories. Namely, it was found out that issues of integrated development at the regional and local levels have long been the subject for scientific research in works of foreign researchers. The proven dominant trend in research is the process of decentralization, regionalization, with proportional increase in research on political, economic, social and cultural role of self-governing communities. A decentralized model in the context of sustainable development has proved its advantages over central management. The issues of local integrated development should be addressed at levels of self-governing communities or local government bodies. Foreign practice to study integrated approach to self-government development being a basis of the researched concept will contribute to improving standard of living in Ukraine. However, it is crucial to adapt it to domestic conditions, especially concerning implementation of sustainable development aims. Mechanisms of implementation certain project approaches to strategic planning to develop self-governing territories in Ukraine require further investigation.